

بازگشت همسایگان به مدار دیپلماسی/ آمارهای قابل تامل از سیاستی که نتیجه داد

یک سال پیش در چنین روزهایی دولت سیزدهم تصمیم گرفت اداره امور کشور را به مذاکرات گره نزده و معطل و منفعل آن نماند، استراتژی خود را بهره‌گیری از همه ظرفیت‌های ممکن در منطقه و میان همسایگان و بازگرداندن آن‌ها به مدار دیپلماسی تعریف کرد. استراتژی که آمارها و شواهد از درست بودن آن حکایت دارند.

به گزارش آران نیوز به نقل از ایرنا، سوم شهریور ماه سال گذشته و در پی سیزدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری در ایران، دولتی بر سرکار آمد که گفت‌وگو را مردم و هرآنچه به نفع آن هاست، تعریف کرد. دولتی که به ریاست آیت الله «سید ابراهیم رئیسی» و در یکی از دشوارترین مقاطع کشور تشکیل شد. دولت سیزدهم در حالی سکان هدایت امور اجرایی کشور را بر عهده گرفت که اقتصاد آلوده به رانت ارزی و نظام توزیع یارانه در کشور، از مسیر عدالت خارج شده بود و شرایط معیشتی مردم چندان مطلوب نبود. شاخص اعتماد اجتماعی و امید مردم به بهبود شرایط افول قابل ملاحظه‌ای را نشان می‌داد و مردم به ویژه در مناطق محروم از بی‌توجهی‌ها گلایه مند بودند. در عرصه روابط بین‌الملل همه چشم‌ها به برجام و مذاکرات و سه کشور اروپایی و آمریکا دوخته و در عرصه سیاست داخلی هم درگیری‌های لفظی اعضای قوای مجریه و مقننه به روتین تریبون‌های کشور تبدیل شده بود. این بخشی از چالش‌هایی بود که دولت سیزدهم در آغاز کار با آن روبرو بود و برای اصلاح هریک از این رویه‌های اشتباه در یک سال گذشته به صورت جهادی و شبانه‌روز در میدان بوده است. اکنون در نخستین سالگرد آغاز رسمی کار و مسئولیت دولت در گزارش‌های مختلف به مرور این تلاش‌های جهادی در عرصه‌های مختلف می‌پردازیم.

یک سال زمان برد تا دولت سیزدهم این واقعیت را که دنیا تنها سه کشور اروپایی و آمریکا نیست، به منتقدان و مخالفان خود یاد دهد و از قوانین و خطوط قرمز نانوشته‌ای که محدود و مرز سیاست خارجی ایران را تنها در ارتباط با غرب ترسیم کرده و منافع ایران را در مرزهای فرامنطقه‌ای جستجو می‌کرد، عبور کند. گشایش فصل جدید از روابط با همسایگان و کشورهای منطقه و تلاش برای رفع سوءتفاهم‌های موجود، در همین راستا ارزیابی می‌شود. واقعیت آن است که طی سال‌های گذشته، برخی سیاست‌ها در روابط خارجی موجب سوءاستفاده آمریکا برای اعمال سیاست فشار حداکثری بر مردم ایران شد آن هم درحالی که ایران به واسطه موقعیت ژئوپلیتیکی و همسایگی با ۱۵ کشور می‌تواند شماری زیادی از این تحریم‌های ظالمانه را بی‌اثر سازد و سیاست همسایگی دولت سیزدهم و نگاه به شرق و منطقه، بر اساس همین راهبرد خنثی‌سازی تحریم‌ها و در راستای تاکیدات رهبر معظم انقلاب است.

ظرفیت‌های بالقوه‌ای که بالفعل شدند

وقتی ریزش بازرگانی سفارت ایران در عمان، مسقط را پنجمین شریک صادراتی ایران در بین کشورهای همسایه معرفی و از رشد ۱۲۳ درصدی صادرات ایران به عمان طی و رسیدن مبلغ آن ۴۱۵ میلیون دلار در ۴ ماهه ۱۴۰۱ سخن می‌گوید، وقتی اداره آمار ترکیه مبادلات تجاری این کشور با ایران در ۵ ماهه نخست سال جاری میلادی را با رشد ۳۹ درصدی اعلام کرده و تصریح می‌کند که این رقم به ۲ میلیارد و ۷۴۲ میلیون دلار رسیده است، وقتی «هادی تیزهوش تابان» رئیس اتاق بازرگانی مشترک ایران و روسیه از افزایش ۲۱ درصدی صادرات کشور در بهار ۱۴۰۱ نسبت به بهار سال قبل خبر می‌دهد و می‌گوید که در سه ماهه نخست امسال نزدیک به ۳۴ میلیون تن کالا به ارزش ۲۵ میلیارد و ۵۰۰ میلیون دلار بین ایران و سایر کشورها تبادل شده و شاهد رشد ۱۹.۵ درصدی تجارت خارجی کشور در فصل بهار بوده ایم، وقتی «سید روح‌الله لطیفی»، سخنگوی گمرک درباره تجارت غیرنفتی ۴ ماهه ایران با کشورهای همسایه خبر می‌دهد که از ابتدای سال تا پایان تیر ماه، ۲۷ میلیون و ۳۵ هزار تن کالا به ارزش ۱۶ میلیارد و ۸۷۱ میلیون و ۸۷۳ هزار و ۷۹۲ دلار کالا بین ایران و کشورهای همسایه تبادل شد که نسبت به مدت مشابه ۱۸ درصد رشد داشته است؛ همگی از نتیجه بخش بودن سیاست تعاملی با همسایگان حکایت می‌کنند که تاکنون توانسته است بار تحریم‌ها علیه مردم ایران را کاهش دهد.

سیاستی که از شهریور ۱۴۰۰ که دولت سیزدهم به صورت رسمی کار خود را آغاز کرد تا اردیبهشت سال جاری، حجم صادرات غیرنفتی کشورمان به ۱۵ کشور همسایه را به حدود ۵۹ میلیون تن و به ارزش ۲۱ میلیارد و ۷۵۳ میلیون دلار رسانده است که به لحاظ وزنی رشد ۷۸ درصدی و به لحاظ ارزش رشد ۹۵ درصدی را نشان می‌دهد. صادرات ۷ میلیارد دلاری به عراق، صادرات ۵.۷ میلیارد دلاری به ترکیه، صادرات ۴.۵ میلیارد دلار به امارات متحده عربی، صادرات ۱.۲ میلیارد دلاری به افغانستان و صادرات یک میلیارد دلاری به پاکستان از جمله ارقام قابل توجهی بوده که در ۸ ماهه شهریور ۱۴۰۰ تا اردیبهشت ۱۴۰۱ در راستای همین سیاست رقم خورده است.

سازمان‌هایی که در دولت سیزدهم اهمیت یافتند

اعتقاد به این اصل که جهان محدود به اروپا و آمریکا نیست؛ اساس سفرها و تلاش‌های رئیس‌جمهور به کشورهای منطقه و عضویت در سازمان‌های فراغربی بود. عضویت در سازمان همکاری‌های شانگهای که مهم‌ترین دستاورد نخستین سفر آیت‌الله رئیسی به تاجیکستان بود؛ سازمانی مهم است که با حضور چین، روسیه، هند، پاکستان، تاجیکستان، ازبکستان، قزاقستان، قرقیزستان و ایران به عنوان اعضای اصلی و مغولستان، افغانستان، بلاروس به عنوان اعضای فرعی، ۲۳ درصد جغرافیای زمین، ۴۵ درصد جمعیت این کره و ۲۵ درصد تولید ناخالص جهان را به خود اختصاص داده است. در سال ۲۰۱۹ اندازه اقتصاد ۱۲ عضو سازمان همکاری‌های شانگهای، ۲۰ تریلیون دلار بود. این رقم معادل ۲۲/۹ درصد از اقتصاد جهانی است. در این بین، چین با ۶/۷۰ درصد از اندازه اقتصاد این سازمان، جایگاه کاملاً مسلط در سازمان را دارد. عضویت ایران در این سازمان بین‌المللی پس از ۱۷ سال، فرصت ارزشمندی برای بهره‌گیری از این ظرفیت عظیم است و شواهد حکایت از آن دارد که دولت سیزدهم در منظومه دیپلماسی اقتصادی خود، بر این ظرفیت تأکید ویژه دارد.

عضویت ایران در این سازمان، درهای بازارهای آسیای میانه را به روی کالاهای صادراتی ایران خواهد گشود. پروژه‌های حمل‌ونقل، همکاری بانکی، گمرکی و کشاورزی از مهم

ترین محورهای همکاری جمهوری اسلامی با این نهاد بین المللی است و بر اساس پیش بینی تحلیلگران اقتصادی با پیوستن ایران به سازمان همکاری شانگهای انتظار می رود که مجموع درآمد کشور در حدود ۳۷۰ میلیون دلار افزایش یابد.

سازمان همکاری های اقتصادی؛ اکو هم دیگر سازمانی بود که دولت در راستای برنامه دیپلماسی اقتصادی، پس از سفر آیت الله رئیسی به تاجیکستان و حضور در اجلاس پانزدهم این نهاد، ارتقا همکاری را با آن در دستور کار قرار داده است. جمعیت نیم میلیاردي، مالکیت یک سوم منابع انرژی جهان، موقعیت بی نظیر ارتباطی میان اروپا با چین و روسیه با خلیج فارس و اقیانوس هند، نیروی انسانی جوان و پرتوان و هویت مشترک دینی و فرهنگی، این سازمان را به سازمانی ارزشمند تبدیل کرده است. واقعیت آن است که سازمان همکاری های اقتصادی (اکو)، باتوجه به ظرفیت و توانمندی های کشورهایی که عضو آن هستند، می تواند در مسیر توسعه کشورهای ایران، ترکیه، پاکستان، افغانستان، جمهوری آذربایجان، قزاقستان، ترکمنستان، قرقیزستان، ازبکستان و تاجیکستان، حائز اهمیت ویژه باشد. این کشورها ضمن دارا بودن عمده منابع گازی در جهان، دارای بازار بزرگی هستند که اغلب نیازهای خود را از کشورهای فرامنطقه ای و با هزینه ای اغلب چندین برابر معمول وارد می کنند.

سخنرانی رئیس جمهور در نشست بریکس (شامل کشورهای چین، روسیه، هند، برزیل و آفریقای جنوبی که سهم آن ها از تولید ناخالص داخلی جهانی در سال ۲۰۲۰ به ۲۴.۴ درصد رسید و پیش بینی می شود تا سال ۲۰۲۷ به ۲۸.۹ برسد)، حضور در اجلاس مجمع کشورهای صادرکننده گاز (GECF) (کشورهایی که در مجموع ۴۵ درصد از سهم تجارت جهانی گاز و ۶۵ درصد از ذخایر اثبات شده جهانی گاز را در اختیار دارند)، سازمان دی ۸ (شامل اندونزی، ایران، بنگلادش، پاکستان، ترکیه، مالزی، مصر و نیجریه به عنوان هشت کشور مسلمان و در حال توسعه که ایران دستاوردهای فناورانه خود را با آن ها به اشتراک می گذارد)، اجلاس کشورهای ساحلی دریای خزر (شامل ۵ کشور حوزه آبی خزر یعنی جمهوری اسلامی ایران، روسیه، ترکمنستان، جمهوری آذربایجان و قزاقستان که درباره مهم ترین موضوعات مربوط به دریای خزر و منطقه آسیای میانه و قفقاز بحث و تبادل نظر می کنند تا به نقطه نظر مشترکی درباره این حرم آبی و خاکی دست یابند)، از مهمترین نشست ها و سازمان هایی بود که رئیس جمهور در یک سال نخست فعالیت خود در آن ها حضور یافت تا حقوق و منافع ملی را تامین و تثبیت کند.

سفرهای رئیس جمهور به پایتخت های منطقه

سفرهای آیت الله رئیسی به کشورهای منطقه را هم می توان در راستای اقدامات دولت برای بازگرداندن منطق به سیاست خارجی برشمرد؛ رئیس جمهور از زمان آغاز کار تاکنون به تاجیکستان، ترکمنستان، روسیه، قطر و عمان سفر کرده است که هر یک باتوجه به ظرفیت های خود می توانند در مسیر تجارت با ایران، نقش قابل قبولی ایفا کنند. در سفر به تاجیکستان ایران عضویت سازمان شانگهای را به دست آورد، در سفر به ترکمنستان در نشست سران کشورهای عضو اکو حاضر شد، در دوحه قطر و مسقط عمان هم اسناد امضا شده، حکایت از آغاز دوران جدیدی در روابط ایران با کشورهای همسایه خود داشت. تأسیس تجارتخانه در پایتخت کشورهای همسایه به منظور آشنایی تجار با ظرفیت های متقابل ایران این همسایگان؛ از ایده های آیت الله رئیسی در این سفرها بود که با استقبال مقامات قطر و عمان هم مواجه شد. حضور متناوب هیئت های تجاری کشورهای منطقه در ایران و نیز تجار ایران در پایتخت های منطقه هم در دولت سیزدهم شتاب گرفت. برای دولتی که در پی ساختن راهی برای خنثی سازی تحریم ها بود، هر یک از این سفرها، دیدارها، نشست ها و حتی رایزنی های تلفنی توانست مسیری تازه ای برای مقابله با سیاست های ضدتحریمی باشد.